

Kurumsal Sürdürülebilirlik Kapsamında Sürdürülebilir Bilinç Algısının Bankacılık Sektörü Çalışanları Açısından Değerlendirilmesi

Hacer Handan DEMİR¹

Başvuru/Received: 17/04/2022

Yayın/Online Published: 20/10/2022

Kabul/Accepted: 19/08/2022

Özet

Günümüzde yaşanan ekonomik gelişmeler, çevresel ve sosyal anlamda bazı olumsuz sonuçları da beraberinde getirmiştir. Bu olumsuzluklar, doğal kaynakların tahrip edilmesi, yenilenemeyen enerji kaynaklarının hızlı tüketimi, en önemli üretim faktörlerinden olan çalışanların temel haklarının korunması gibi konuların yeni bir bakış açısı ile ele alınması gerekliliği konusunda bir farkındalık yaratmıştır. Diğer yandan, günümüzün global bilgi dünyasında şirketlerin, içinde buldukları toplumdaki bağımsız ve aykırı durması düşünülemez. Bireysel ve kurumsal düzeydeki faaliyetler, doğanın dengesinin bozulmasına sebebiyet vermemeli, tam tersine bu dengenin kalıcı olmasına doğrudan veya dolaylı olarak katkıda bulunmalıdır. Dünya kaynaklarının ve çevrenin insan faaliyetleri sonucu tükenme sınırına doğru ilerlemesi konusunda bireylerin algı ve tutumlarının belirlenmesi, çözüm önerileri ve planlama için yol gösterici olacaktır. Bu çalışmanın amacı, bankacılık sektörü çalışanları için sürdürülebilir bilinç düzeyinin sosyo-demografik değişkenler açısından istatistiksel değerlendirilmesi ve tutumlarının belirlenmesidir. Analiz sonucunda, kadın çalışanlar, 25-35 yaş arası olanlar, lisansüstü eğitim düzeyindeki kişiler, bilgi ve tutum alt boyutları için “evli” katılımcılar, davranış alt boyutu için “bekar” katılımcılar ile bilgi ve davranış alt boyutları için “40.001 TL ve üzeri” geliri olan katılımcıların anlamlı şekilde yüksek sürdürülebilir bilinç skoruna sahip oldukları görülmüştür. Çalışma süresi ve çalışılan pozisyon açısından anlamlı farklılık belirlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Bankacılık Sektörü, Mann-Whitney-U Test, Kruskal Wallis Test

JEL Sınıflandırması: C12, C13, Q56

Evaluation of The Perception of Sustainable Consciousness Within The Scope of Corporate Sustainability In Terms of Banking Sector Employees

Abstract

Today's economic developments have brought some negative environmental and social consequences. These negativities have created an awareness that issues such as the destruction of natural resources, the rapid consumption of non-renewable energy resources, and the protection of the fundamental rights of employees, which are among the most important production factors, should be addressed with a new perspective. On the other hand, in today's global information world, it is unthinkable for companies to be independent and inconsistent with the society they are in. Activities at the individual and institutional level should not cause the balance of nature to deteriorate, on the contrary, they should directly or indirectly contribute to the permanence of this balance. Determining the perceptions and attitudes of individuals about the progress of the world's resources and the

¹Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, hhdemir@gelisim.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-6157-9181

environment towards the limit of extinction as a result of human activities will be a guide for solution proposals and planning. The aim of this study is to statistically evaluate the level of sustainable consciousness for banking sector employees in terms of socio-demographic variables and to determine their attitudes. As a result of the analysis, female employees, those aged 25-35, people with graduate education, “married” participants for knowledge and attitude sub-dimensions, “single” participants for behavior sub-dimensions, and “40,001 TL and above” for knowledge and behavior sub-dimensions. It was seen that participants with high income had a significantly higher sustainable consciousness score. No significant difference was determined in terms of working time and working position.

Keywords: Sustainability, Banking Sector, Mann-Whitney-U Test, Kruskal Wallis Test

JEL Classification: C12, C13, Q56

1. Giriş

Artan dünya nüfusuna paralel olarak sanayileşmenin hızlanması, doğal kaynakların daha hızlı, kontrolsüz kullanılmasına neden olmuştur. Sürdürülebilirlik kavramı, bu kaynakların daha kontrollü bir şekilde kullanımını sağlamak ve doğaya verilen zararı minimuma, hatta sıfıra indirmeyi amaçlayan bir felsefedir (Kantabutra ve Ketprapakorn, 2020). Bu kavramda temel amaç, gelecek kuşaklara da aktarılacak olan kaynakların kontrollü bir şekilde kullanıldığı, içinde sağlıklı ve mutlu yaşayabilecekleri bir dünya kurmaktır. Bu amaca yönelik yapılan her çalışmanın doğa ile uyumlu olması şarttır. Bireysel ve kurumsal düzeydeki hiçbir çalışma, doğanın dengesinin bozulmasına sebebiyet vermemeli; aksine bu dengenin kalıcı olmasına doğrudan veya dolaylı olarak katkıda bulunmalıdır (Sharma ve Jaiswal, 2018).

Şirketlerin, faaliyetlerini yürüttükleri ortamda bulunan çalışanlar, tedarikçiler, müşteriler, rakipler veya devlet gibi paydaşların yanı sıra topluma ve dünya insanlarına yönelik olarak yerine getirmesi gereken ekonomik, hukuki, etik, çevresel ve sosyal sorumlulukları bulunmaktadır (Manetti, 2011). Bu sorumluluklar çerçevesinde elde edilen gelişim ve ilerleme sürdürülebilirliğin sağlanması olarak ifade edilebilir. Böylece, genel anlamda sürdürülebilirlik; ekonomik çevrenin, sosyal çevrenin ve doğal çevrenin varlığını tehdit etmeden bireysel ve kurumsal olarak yaşanması olarak tanımlanabilir (Searcy, 2016).

Sürdürülebilirliğin daha geniş bir kapsamı olan kurumsal sürdürülebilirlik; iş sürekliliği, gelecek için daha iyi bir çevre, hissedarlar için gelecekte de değer yaratmak gibi konuları kapsayan ve şirketlere risk yönetimi, gelir yaratma, maliyet tasarrufu, finansman, inovasyon, müşteri ve insan kaynakları yönetimi açılarından faydalar sağlamaktadır (Herbohn vd., 2014). Ayrıca, sürdürülebilir gelişimin boyutları ile beraber şirketlerin karşılaşabilecekleri fırsatların ve tehditlerin, bu boyutların kurumsal yönetime, şirket faaliyetlerine ve karar alma süreçlerine entegre edilerek yönetilmesi ve bu sayede uzun dönemde değer oluşturulması ve artırılması faaliyetlerini de kapsamaktadır (Charlo vd., 2017).

Sürdürülebilirlik kavramı, bütün işletmeler için önemli olmakla birlikte ekonominin istikrarlı büyümesinde temel rol oynayan finansal kuruluşlar açısından ayrıca önem taşımaktadır. Çünkü, finansal sistemin sağlamlılığı ve sağlıklı işleyişi bütün ekonomiyi doğrudan etkilemektedir. Finansal sistem içindeki tasarrufları yatırımlara yönlendirerek sürdürülebilir kalkınmada belirgin bir etki yaratan finansal kuruluşların başında ise bankalar gelmektedir. Bankaların iyi yönetilmesi, finansal açıdan güçlülüğü ve sistem içindeki etkinliği aynı zamanda reel sektörün

sağlıklı büyümesinin de temel güvencesidir. Sürdürülebilir kalkınmada ve istikrarlı büyümede önemli bir rol oynayan bankaların, sürdürülebilir yatırımları finanse etmek ve müşterilerini de bu konuda bilinçlendirmek konusunda duyarlılıkları artmış, aynı zamanda kurum içi eğitimler sayesinde çalışanlar için algı ve tutum geliştirmesi faaliyetleri hızlanmıştır.

Buradan hareketle, İstanbul'da hizmet veren ve aktif sıralamasında ilk sıralarda yer alan mevduat bankaları genel müdürlük ve şube çalışanlarına yönelik sürdürülebilir bilinç algısının sosyo-demografik değişkenler açısından istatistiksel değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında sürdürülebilirlik ve kurumsal sürdürülebilirlik kavramlarına değinilmiş, ikinci aşamada istatistiksel farklılık analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

2. Kavramsal Çerçeve

Son dönemlerde bilgi ve teknoloji alanındaki gelişmelere paralel olarak, değişen pazar koşulları, kurumların aynı anda farklı coğrafyalardaki pazarlarda yer almaları, rekabet koşulları gibi unsurlar kurumların rakiplerinden farklılaşma anlayışını gerekli kılmaktadır. Bu farklılaşma sürecinde kurumların sürdürülebilir olmaları gündeme gelmektedir.

Sürdürülebilirlik ekonomik kaygılar nedeniyle çevrenin hesapsızca kullanılması ve sosyal sorunların gittikçe fazlaşması sonucu toplum ve işletmeler tarafından kabul gören yeni bir kavramdır (Goyal vd., 2013). Sürdürülebilirlik; küresel, ulusal, sektörel ve örgütsel düzeylerde ele alınan iktisadi, ekolojik, toplumsal ve siyasi boyutları olan bir olgudur (Jha ve Rangarajan, 2020).

Sürdürülebilirlik kavramı başlangıçta ekonomik açıdan ele alınan bir kavram iken, günümüzde ekonomik unsurlarla birlikte sosyal ve çevresel unsurları da kapsayan bir tanıma ulaşmıştır. Bu şekilde sürdürülebilirlik, insanlığın varlığını devam ettirebilmesi için doğal çevre ile olan bağı ve doğal çevrenin varlığını sürdürmek için desteğe ihtiyaç duyması bu kavramı daha anlamlı hale getirmektedir (Landrum, 2018).

Sürdürülebilirlik temelleri geçmişte atılan, şimdiki etkileyen ve aynı zamanda etkileri geleceğe uzanan bir olgudur (Thiel, 2017). Sürdürülebilirliğin temeli işletmelerin kaynaklarını etkin olarak kullanmasına dayanır. İşletmenin varlığını sürdürmesi tüm kaynaklarının doğru bir şekilde yönetilmesine bağlıdır (Laskar ve Maji, 2016). Sürdürülebilirliğin amacı, gelecek kuşakları da düşünerek mikro boyutta işletmelerin makro boyutta ekonomilerin kalkınmasıdır. İşletmeler ekonomik beklentilerini gerçekleştirirken, çevresel ve sosyal değişimlere de duyarlı olmak zorundadırlar.

İşletmeler sadece sattıkları ürünler, karlılık oranları veya borsadaki hisselerinin değerleriyle değil, başta çalışanları olmak üzere, faaliyette bulunduğu topluma ve çevreye karşı ne kadar duyarlı olduğu her zamankinden daha önemli olmak üzere, ön plana çıkmalarına etki etmektedir (Aguilera-Caracuel ve Ortiz-de-Mandojana, 2015).

Sürdürülebilir kalkınma anlayışı, organizasyonel düzeye kurumsal sürdürülebilirlik ifadesiyle aktarılırken, bir kurumun, doğrudan ve dolaylı paydaşlarının ihtiyaçlarını, gelecekteki paydaşlarının ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağını tehlikeye atmadan sağlanan kalkınma olarak tanımlanabilir (Cantele ve Zardini, 2018). Dolayısıyla, kurumsal sürdürülebilirlik,

sürdürülebilir kalkınma kavramının örgüt düzeyine indirgenmesi olarak ifade edilebilir (Shad vd., 2019).

Kurumsal sürdürülebilirlik, bir şirketin tüm faaliyetlerini, iş süreçlerini ve operasyonlarını yakından ilgilendirmektedir. Şirketler, çevresel sürdürülebilirliği ana politikalarından ve stratejilerinden biri haline getirdiği takdirde birçok çevresel problemin çözümü için sorumluluk aldığını tüm paydaşlarına beyan etmiş olmaktadır (Dyllick ve Hockerts, 2002). Sürdürülebilirlik kavramı, dünya kaynaklarının sınırlı olduğunu vurgulamakta ve söz konusu kaynakların aşırı kullanımının sonucundaki olumsuz çıktıları engellemeyi hedeflemektedir (Artiach vd., 2010). Çevre bilincine sahip kurumların ortak çabalarıyla gelecek nesiller için bu kaynakların korunması mümkün olabilecektir (Schaltegger vd., 2016). Böylece, iklim değişikliği, su, toprak ve hava kirliliği, biyoçeşitliliğin bozulması gibi küresel çevre sorunlarıyla etkin bir mücadele başlamış olacaktır.

Kurumsal sürdürülebilirlik yönetimi, öncelikle kuruluşun kendisinin sürdürülebilir bir gelişimini sağlamak ve ikinci olarak şirketin ekonominin ve toplumun sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunmasını sağlamak için çevresel, sosyal ve ekonomik faaliyetleri tasarlayan, ölçen, analiz eden ve geliştiren tüm faaliyetleri bir bütün olarak düşünen ve kapsayan bir süreç olarak nitelendirilmektedir (Evans, vd., 2017).

Sürdürülebilir büyümeyi sağlamak büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, şirketlerin sağlam temellere dayanan sürdürülebilir, kendini besleyen bir büyüme süreci içerisinde olabilmeleri için kar kaynaklarının da sürdürülebilirlik potansiyeline sahip olması gerekmektedir (Cantele ve Zardini, 2020). Sürdürülebilir bir büyüme politikası, ulusal sermaye ve doğal sermaye stoğunu tüketmeden kişi başına düşen reel gelirden kabul edilebilir bir büyüme oranını devam ettirmeyi amaçlamaktadır (Berthelot vd., 2012). Diğer yandan, büyüme kavramının sürdürülebilirliğinden bahsedildiği zaman, ekonomik sürdürülebilirliğin yanında sosyal ve çevresel sürdürülebilirliğin de sağlanması gerektiği unutulmamalıdır.

Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin işletmeye bir maliyet oluşturacağı bilinmektedir. Yapılan sürdürülebilirlik uygulamaları ile artan gelirler sayesinde bu maliyetler karşılanabilir. Ayrıca kaynakların verimli kullanımı, yüksek üretkenlik ve riskin azaltılmasının da getirileri olacaktır (Ioannou ve Serafeim, 2019). Sürdürülebilir işletmeler borçlanma ve sermaye maliyetlerini düşürerek yatırımcı ve kredi verenler nezdinde daha düşük bir risk algısı oluşturabilmektedir (Danso vd., 2019). İşletmeler kurumsal sürdürülebilirlik ile maliyetlerini azaltarak paydaşların beklentilerine katkı sağlamayı başarabilirler. Sürdürülebilirlik uygulamalarına işletme yönetiminde daha fazla yer verildikçe, iç kontrol sistemleri, karar alma süreçleri ve maliyet politikaları da olumlu biçimde etkilenecektir. Firmalar, strateji ve yönetim tarzlarını geliştirerek, sürdürülebilirliklerini artırırken, risklerini ve maliyetlerini en aza indirmeyi sağlayabilir.

Çok sayıda işletmenin rekabet ettiği pazarlarda, rekabet gücünün elde edilebilmesi ve daha da önemlisi elde edilen rekabet gücünün sürdürülebilirliği, ancak başkalarının sahip olmadığı varlık ve yeteneklere sürekli sahip olabilmekle gerçekleştirilebilir (Zahid ve Ghazali, 2017). Sürdürülebilirlik uzun vadede firmalara daha fazla ve uygun maliyetler ile yabancı kaynak bulma, potansiyel hissedar sayısını artırma, firma karlılığını artırma, rekabet avantajı, nitelikli işgücünü etkileme konularında fayda sağlamakla birlikte faaliyetlerini sürdürülebilir kılmak

için yapılacak revize çalışmalarının ekstra maliyete yol açması neticesinde kısa dönemde firmaya olumsuz yönde de yansiyabilmektedir (Yu ve Zhao, 2015; Hategan vd., 2018).

Ekonomik amaçlar, işletmelerin varlıklarını sürdürülebilmeleri için hayati öneme sahiptir. Ekonomik olmayan amaçlar ise, paydaşların elde ettiği sonuçlarla ilgilidir. Ancak kurumsal sürdürülebilirlik performansı sadece finansal performanstan ibaret değildir. Bu durum sürdürülebilirlik performansının ölçümünde çeşitli değerlendirme ve ölçme metodlarının kullanılmasını gerektirir (Baumgartner ve Rauter, 2017). Sürdürülebilirlik raporları sürdürülebilirlik performansının daha doğru bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlar. Kurumlar paydaşların ihtiyaç duyduğu bilgileri sağlamak adına faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini içeren sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk raporlarını geliştirirler.

İşletmeler kurumsal sürdürülebilirlikle birçok fayda sağlamaktadır. Bu faydalar, karlılığın artması, yatırım avantajı, sürdürülebilir büyüme, rekabet avantajı, maliyet tasarrufu sağlama, yenilikçilik, müşteri memnuniyeti sağlama, itibarın artması, sermayenin korunması, çevresel faydalar olarak sıralanabilir (Alshehhi vd., 2018). Kurumsal sürdürülebilirlik, ekonomik, çevresel ve sosyal kaygıların dengelenmesini sağlayan bir sistem yaklaşımı gerektirmektedir. Bu üç boyut kavramsal olarak şöyledir:

Ekonomik Sürdürülebilirlik: Ekonomik sürdürülebilirlik, hedefi kar olan işletmenin fayda-maliyet analizi ile ilgilidir. Karlılık, gelir ve giderler, tüketim, maliyetler, sermaye ve yatırımlar gibi konular ekonomik sürdürülebilirlik bağlamında incelenebilir (Hussain vd., 2018). İşletmeler mal ve hizmet üretirken karlarını maksimum, maliyetlerini ise minimum seviyede tutmak isterler. Ekonomik sürdürülebilirlik, kar ve maliyet arasındaki bu dengeyi kurmayı sağlar (Du Pisani, 2006). Şirket karlarının uzun dönemde sürdürülebilir olması, kurumsal sürdürülebilirlik açısından ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması anlamına gelmektedir. Ancak ekonomik olarak sürdürülebilir olmak, belirli bir piyasada yer alan tüm şirketler için mümkün olamamaktadır (Pitelis, 2013). Yalnızca ekonomik olarak sürdürülebilirliğe önem vermek kısa vadede başarı getirebilir ancak uzun vadeli bir kurumsal sürdürülebilirlik için bu boyutların tümünden eş zamanlı olarak faydalanmak gerekmektedir (Arya vd., 2020). Ekonomik sürdürülebilirlik için işletmelerin sermayesini nasıl yönettiği, ülke ekonomisine katkıları, dışsallıkları nasıl yönettiği gibi etkenler önemlidir. Ekonomik sürdürülebilirlik ile yeni pazarlar yaratma ve yenilikleri sergileme fırsatları sunma, üretimde enerji ve kaynak girdisini azaltarak verimliliği sağlama yoluyla maliyetleri azaltma, katma değer sağlama işlevleri üretilmektedir. Kaynakların daha etkin ve verimli kullanılması işletmenin ekonomik sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktadır (Njoroge vd., 2019).

Sosyal Sürdürülebilirlik: Sosyal sürdürülebilirlik, sürdürülebilirliğin insan ve toplumla ilgili olan kısmıdır. Sosyal sürdürülebilirlik büyüme ve karlılıkla birlikte, çevresel koruma, sosyal adalet, eşitlik gibi sosyal amaçların da yerine getirilmesi gerektiğini belirtir. Sosyal sürdürülebilirlik ile gelir dağılımında adaletin sağlanması ve yaşam standartlarında farklılığın azaltılması amaçlanmaktadır (Prasad vd., 2019). Çalışma hayatı; toplumsal gelişim, yasal ve etik değerler, paydaş yönetimi, gelecek nesil yönetimi, işgücü, sosyal sorumluluk, işe alımda eşit fırsat, eğitim, rüşvet gibi konular sosyal sürdürülebilirlik bağlamında incelenebilir. Bramley ve Power (2009)'a göre, sosyal sürdürülebilirlik ile uzun vadede her bir birey için iş, barınma,

sağlıklı yaşam, eğitim ve kültürel faaliyetler gibi stratejik öneme sahip temel gereksinimleri sağlama, yaşam kalitesini artırma, engelli grupları yeniden topluma kazandırma, gelecek kuşakların yaşamını koruma işlevleri sağlanmaktadır. Orlitzky vd., (2011)'e göre, sosyal bir sistem olarak kabul edilen işletmeler, sadece kar elde eden bir kurum olmaktan öte kararlarında toplumsal ve sosyal sürdürülebilirliğe de önem veren bir yapıdır. Kar sosyal sürdürülebilirlik için gerekli bir materyaldir, ancak elde edilen karın sosyal paydaşlar arasında dağılımının sağlanması da gerekmektedir.

Çevresel Sürdürülebilirlik: Çevresel sürdürülebilirlik, kaynakları daha bilinçli ve sorumluluk duygusuyla kullanmayı amaçlayan ve çevresel olumsuzlukları mümkün olduğu ölçüde azaltan sürdürülebilirlik anlayışına sahip olma üstünlüğüdür (Yacop vd., 2019). Çevresel sürdürülebilirlik, işletmelerin çevre ve küresel ısınma üzerindeki etkilerini azaltması; faaliyetlerinin neden olduğu doğal kaynakların tüketimini, kirliliği ve emisyonu etkin bir şekilde yönetmesidir (Wilson, 2015). Çevresel sürdürülebilirlik, işletmelerin faaliyetlerini sürdürürken çevre konusunda hassasiyet göstermeleri ile ilgili bir durumdur. Çevresel sürdürülebilirliğin amacı, doğanın korunması ve insanların çevreye olan olumsuz etkilerinin azaltılmasıdır (Nizam vd., 2019). Lu ve Taylor (2018)'e göre, çevresel sürdürülebilirlik denilince akla ilk gelen doğal kaynakların sürdürülebilirliğidir. Doğal kaynakların korunması, atıkların azalması, enerji kullanımı ve verimliliği, su tüketimi gibi konular çevresel sürdürülebilirlik bağlamında incelenebilir. İşletmelerde çevre bilincinin giderek artması işletmeleri çevresel sürdürülebilirlik konusunda duyarlı davranmaya yönlendirmiştir. Bir şirket sürdürülebilir olmak için çevreye olan negatif etkilerini azaltmalıdır. Ferenhof vd., (2014)'e göre, çevresel sürdürülebilirlik kaynakların uzun dönemli kullanılmasını gerektirir. Organizasyonların çevresel gelişmelere katkı sağlayacak ortak faaliyetlerinin başarılı olması güce sahip lider firmaların sorumluluk üstlenmelerini gerektirmektedir.

3. İstatistik Analiz

3.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Ekosistemin canlı ya da cansız tüm parçaları tartışmasız bir şekilde birbirine bağlıdır ve etkileşim içindedir. Zincirin bir halkasındaki bozulma tüm sistemi etkiler. Sürdürülebilirlik; bu zincirin devamlılığını garanti etmekte ve aynı zamanda ekosistemi ve doğal kaynakları koruyarak yaşam kalitesini artırmaya katkı sağlamaktadır. Sürdürülebilirlik, sağlıktan eğitime, kültürden toplumsal eşitliğe tüm alanlarda toplumların gelişmesini sağlamayı hedefleyen bir kavramdır. Kaynakların rasyonel kullanımı sayesinde daha yaşanabilir, güvenli bir dünya yaratılır. İş modelleri açısından ise, şirketlerin uzun vadede var olmasını sağlar ve daha kapsamlı bir kalkınmanın yolunu açar. Bu durumda sürdürülebilirlik bilincine sahip bireyler, hem günlük yaşantı içinde hem de küresel çapta yaşam biçimlerini değiştirerek sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kilit rol üstlenebilir. Tüm bireylerin, canlıların ve doğal kaynakların göz önünde bulundurulduğu, büyüme devam ettikçe sorun yaratmayacağından emin olunacak bir kalkınma modeline ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaç için, bireylerin sürdürülebilir bilinç düzeylerinin ve farkındalıklarının artırılması önem taşımaktadır. Buradan hareketle, çalışmanın amacı, bankacılık sektörü çalışanları için sürdürülebilir bilinç algısının sosyo-demografik değişkenler açısından istatistiksel değerlendirilmesi ve tutumların

belirlenmesidir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul'da hizmet veren ve aktif sıralamasında ilk altı sırada yer alan özel ve yabancı sermayeli ticari bankaların genel müdürlük ve şube çalışanları oluşturmaktadır. Türkiye Bankalar Birliği (TBB) veri sitesinden Aralık 2022 tarihi itibariyle özel+yabancı sermayeli mevduat bankalarında personel sayısı toplam 182.987 kişi olarak belirlenmiştir. Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından geliştirilmiş olan sayısı belli bir anakütleden çekilecek örneklem büyüklüğü tablosunda 0.05 örnekleme hatası için $p=0.50$ ve $q=0.50$ için 384 kişi şeklinde ortaya konulmuştur. Bu çalışmada ise 515 çalışan için analiz yapılmıştır. Anket araştırması [01.05.2022-15.07.2022] tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Anketler insan kaynakları departmanından elde edilen mail adreslerine google forms üzerinden ulaştırılmış, web üzerinden gerçekleştirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Hipotezi

Araştırmanın ana hipotezi, çalışanların cinsiyet, yaş, eğitim, medeni durum, gelir, çalışma süresi, çalışılan pozisyon açısından sürdürülebilirlik bilinci için anlamlı farklılık gösterdiği yönüyledir.

Tablo 1: Araştırmanın Hipotezleri

	Hipotezler
H ₁	Cinsiyet açısından bilgi, tutum ve davranış için anlamlı farklılık vardır.
H ₂	Yaş açısından bilgi, tutum ve davranış için anlamlı farklılık vardır.
H ₃	Eğitim açısından bilgi, tutum ve davranış için anlamlı farklılık vardır.
H ₄	Medeni durum açısından bilgi, tutum ve davranış için anlamlı farklılık vardır.
H ₅	Gelir düzeyi açısından bilgi, tutum ve davranış için anlamlı farklılık vardır.
H ₆	Çalışılan süre açısından bilgi, tutum ve davranış için anlamlı farklılık vardır.
H ₇	Çalışılan pozisyon açısından bilgi, tutum ve davranış için anlamlı farklılık vardır.

3.4. Varsayımlar ve Kısıtlar

Ankete katılım gösteren çalışanların tamamının, ankette bulunan soruları cevaplandırırken tamamen gerçek duygu ve düşünceleri ile hareket ettikleri varsayılmıştır. Her bir katılımcının, ankete isteyerek cevap verdiği ve anketteki tüm soruları doğru ve eksiksiz olarak cevaplandığı varsayılmıştır. Her bir anket katılımcısının, ankette yer alan soruların gerçek anlamlarını kavradıkları varsayılmıştır. Ankete katılım gösterecek örneklemin sayısını artırma konusunda zorluklarla karşılaşmıştır. Bununla beraber, anket çalışmasının gerçekleştirildiği tarihlerde mailini kontrol etmeyen ve izinli-raporlu olan çalışanlar örneklemin dışında kalmıştır.

3.5. Veri Toplama Aracı

Bu çalışma için gerçekleştirilen araştırma, deneysel olmayan nicel bir araştırma yapısındadır ve

yapılış yöntemi açısından bir tarama modeline sahiptir.

Sürdürülebilir Bilinç Ölçeği: Michalos, Creech, Swayze, Kahlke, Buckler & Rempel (2012) tarafından geliştirilen, Gericke, Pauw, Berlung & Olsson (2018) tarafından güncellenen orijinal adı “Sustainability Consciousness Questionnaire” olan ölçme aracının Türkçe’ye uyarlanması Yüksel ve Yıldız (2019) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin geneli için Cronbach-Alpha katsayısı 0.860 olarak hesaplanmıştır. Bilgi, Tutum ve Davranış olmak üzere 3 alt boyuttan ve 50 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, “1=kesinlikle katılmıyorum” ile “5=kesinlikle katılıyorum” arasında değişen beşli likert yapısındadır. Ölçeğin değerlendirilmesi cevapların ortalama değerleri veya toplam puan üzerinden yapılmaktadır. Ölçekte ters madde yoktur.

3.6. İstatistik Bulgular ve Değerlendirme

3.6.1. Anketin Güvenirliği

Anket çalışmasından elde edilen veriler için güvenilirlik testi olarak Cronbach Alpha, İkiye Bölme (split), Paralel, Mutlak Kesin Paralel (strict) testleri uygulanmıştır. Cronbach Alpha değerinin %70’in üzerinde çıkması, anket çalışmasının başarılı olduğunu ifade etmektedir (Sart vd., 2018; Sart, 2020). Kimi araştırmacılar tarafından ise %75 değerinin geçilmesi esas alınmaktadır (Sezgin ve Kınay, 2010; Sezgin, 2016). Diğer ölçütlerin de %70’in üzerinde olması, anketin iç tutarlılık gösterdiğini ve sonuçlara güvenilebileceğini ifade etmektedir. Bu çalışmada yapılan anketin güvenilirlik analizi sonuçları; Cronbach-Alpha = 0.910, Paralel = 0.911, Split = 0.908-0.912 ve Strict = 0.910 olarak belirlenmiştir.

3.6.2. Demografik ve Genel Bilgiler Yüzde Dağılım Bilgileri

Çalışmanın ilk aşamasında ankete cevap verenlere yönelik genel bilgiler aşağıda verilmiştir:

- Çalışanların %59.1’i kadın ve %40.9’u erkek olarak belirlenmiştir.
- Çalışanların % 22.4’ü 25-35 yaş, % 25.8’i 36-45 yaş ve %35.6’sı 46-55 yaş ve 56 yaş üzeri %16.2 olarak belirlenmiştir.
- Çalışanların %14.3’ü önlisans, %72.4’ü üniversite ve %13.3’ü lisansüstü düzeyde eğitilidir.
- Çalışanların %58.7’si evli, %41.3’ü bekar olarak belirlenmiştir.
- Katılımcıların %19’u 10.000-20.000 TL, %32.7’si 20.001-30.000 TL, %31.5’i 30.001-40.000 TL, %16.8’i 40.001TL ve üzeri gelire sahiptir.
- Çalışanların %19.6’sı 1-5 yıl arası, %21’i 6-10 yıl arası, %20.2’si 11-15 yıl arası, %19.8’i 16-20 yıl arası, %19.4’ü 20 yıl ve üzeri çalışma süresine sahiptir.
- Çalışanların %40.7’si çalışan, %19.2’si servis yetkilisi, %15.9’u uzman/uzman yardımcısı, %15.6’sı müdür/müdür yardımcısı ve %8.6’sı genel müdür/genel müdür yardımcısıdır.

3.6.3. Açıklayıcı Faktör Analizi

Faktör analizi, birbiriyle ilişkili p tane değişkeni bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir. Ölçeklere yönelik açıklayıcı faktör analizi sürecinde öncelikle verilerin faktör analizine uygunluğu test edilmiştir. Veri setinin uygunluğunun yapılan testlerle

onaylanmasının ardından faktör yapısının ortaya konulması amacıyla faktör tutma yöntemi olarak “Varimax” döndürme metodu ile “Temel Bileşenler Analizi” yöntemi uygulanmıştır.

Tablo 2: Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Sürdürülebilir Bilinç Ölçeği	Varyansı Açıklama Yüzdesi	Cronbach-Alpha (CA)	Cevap Ortalaması
Bilgi	%29.74	0.912	3.71
Tutum	%21.50	0.910	3.57
Davranış	%18.06	0.908	3.65
KMO= 0.910 Bartlett $\chi^2=8481.47$ ve $p= 0.000$ Varyans Açıklama Yüzde: %69.30			

Sürdürülebilir bilinç ölçeği için 3 faktör öz değerleri 1’den yüksek olarak elde edilmiştir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliği, iyi düzeyi ifade eden 0.70 değerinin üzerinde 0.910 olarak elde edilmiştir. Bartlett küresellik testinin sonucu istatistik anlamlı ($\chi^2= 8481.47$ ve $p= 0.000$) olarak elde edilmiştir. Anti-imağ korelasyon matrisi sonuçlarına göre, ifadelerin çapraz ilişki katsayıları kritik düzey olan 0.5’in üzerinde (0.62-0.88) arasındadır. Extraction (çıkarma) sütununda 0.20’nin altında madde yoktur, böylece soru çıkarımına gidilmemiştir.

3.6.4. Grup Farklılıkları Analiz Sonuçları

Sürdürülebilir bilinç ölçeği alt boyutları Kolmogorov- Simirvov ve Shapiro-Wilk Normal dağılım testleri sonucunda normal dağılımı sağlamadığı için ($p<0.05$), grup farklılıklarının analizinde 2 grup için Mann Whitney-U testi ile 3 ve üzeri grup için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Tablo 3: Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Sınaması Sonuçları

Boyutlar	Grup	Sıraların Ortalaması	Cevap Ortalaması	Mann-Whitney U	P
Bilgi	Kadın	284,21	3,514	23804,0	0,000*
	Erkek	219,00	3,475		
Tutum	Kadın	305,53	3,922	17240,0	0,000*
	Erkek	187,29	3,507		
Davranış	Kadın	312,92	3,854	14963,5	0,000*
	Erkek	176,29	3,486		

* $p<0.01$

Cinsiyet açısından sürdürülebilir bilinç alt boyutları olan bilgi, tutum ve davranış için anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0.01$). Farkın kaynağına bakıldığında her üç alt boyut için kadın çalışanların anlamlı şekilde yüksek skora sahip olduğu belirlenmiştir. Kadınlar erkeklere göre daha yüksek sürdürülebilir bilince sahip çıkmıştır.

Tablo 4: Yaş Açısından Kruskal-Wallis Sınaması Sonuçları

Boyutlar	Grup	Sıraların Ortalaması	Cevap Ortalaması	Kruskal-Wallis	p
Bilgi	25-35 Yaş	252,33	3,871	304,454	0,000*
	36-45 Yaş	172,00	3,637		
	46-55 Yaş	136,83	3,432		
	56 üzeri	133,93	3,508		
Tutum	25-35 Yaş	278,17	3,904	219,459	0,000*
	36-45 Yaş	276,17	3,881		
	46-55 Yaş	230,00	3,549		
	56 üzeri	270,76	3,776		
Davranış	25-35 Yaş	195,00	3,883	199,367	0,000*
	36-45 Yaş	177,28	3,732		
	46-55 Yaş	199,72	3,798		
	56 üzeri	156,09	3,512		

*p<0.01

Yaş açısından sürdürülebilir bilinç alt boyutları olan bilgi, tutum ve davranış için anlamlı farklılık belirlenmiştir (p<0.01). Farkın kaynağına bakıldığında, her üç alt boyut için “25-35 yaş” çalışanların anlamlı şekilde yüksek skora sahip olduğu belirlenmiştir. 25-35 yaş olan genç grup diğer yaş gruplarına göre daha yüksek sürdürülebilir bilinç sahiptir.

Tablo 5: Medeni Durum Açısından Kruskal-Wallis Sınaması Sonuçları

Boyutlar	Grup	Sıraların Ortalaması	Cevap Ortalaması	Kruskal-Wallis	p
Bilgi	Ön Lisans	294,32	3,523	160,195	0,000*
	Lisans	163,12	3,561		
	Lisansüstü	372,33	3,692		
Tutum	Ön Lisans	289,93	3,578	195,496	0,000*
	Lisans	290,43	3,432		
	Lisansüstü	312,33	3,618		
Davranış	Ön Lisans	308,58	3,248	169,076	0,000*
	Lisans	357,57	2,866		
	Lisansüstü	355,33	3,303		

*p<0.01

Eğitim açısından sürdürülebilir bilinç alt boyutları olan bilgi, tutum ve davranış için anlamlı farklılık belirlenmiştir (p<0.01). Farkın kaynağına bakıldığında, her üç alt boyut için “lisansüstü” eğitim seviyesindeki çalışanların anlamlı şekilde yüksek skora sahip olduğu belirlenmiştir. Eğitim seviyesi arttıkça sürdürülebilir bilinç daha etkin olmaktadır.

Tablo 6: Medeni Durum Açısından Mann-Whitney U Sınaması Sonuçları

Boyutlar	Grup	Sıraların Ortalaması	Cevap Ortalaması	Mann-Whitney U	P
Bilgi	Bekar	236,58	2,617	25280,0	0,000*
	Evli	289,87	2,907		
Tutum	Bekar	279,37	2,742	25296,0	0,000*
	Evli	296,20	2,965		
Davranış	Bekar	397,53	3,649	16622,5	0,000*
	Evli	384,30	2,902		

*p<0.01

Medeni durum açısından sürdürülebilir bilinç alt boyutları olan bilgi, tutum ve davranış için anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0.01$). Farkın kaynağına bakıldığında, bilgi ve tutum alt boyutları için “evli” katılımcılar anlamlı şekilde yüksek skora sahip iken, davranış alt boyutu için “bekar” katılımcılar anlamlı şekilde yüksek skora sahiptir.

Tablo 7: Gelir Düzeyi Açısından Kruskal-Wallis Sınaması Sonuçları

Boyutlar	Grup	Sıraların Ortalaması	Cevap Ortalaması	Kruskal-Wallis	P
Bilgi	10.000-20.000 TL	224,77	3,374	126,247	0,000*
	20.001-30.000 TL	233,30	3,527		
	30.001-40.000 TL	240,67	3,697		
	40.001 TL üzeri	252,31	3,829		
Tutum	10.000-20.000 TL	259,75	3,480	87,592	0,185
	20.001-30.000 TL	264,56	3,519		
	30.001-40.000 TL	272,02	3,525		
	40.001 TL üzeri	280,35	3,532		
Davranış	10.000-20.000 TL	259,26	3,516	186,053	0,000*
	20.001-30.000 TL	282,14	3,629		
	30.001-40.000 TL	275,98	3,733		
	40.001 TL üzeri	292,58	3,861		

*p<0.01

Gelir düzeyi açısından sürdürülebilir bilinç alt boyutları bilgi ve davranış için anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0.01$). Buna karşılık, tutum açısından anlamlı farklılık elde edilmemiştir ($p>0.05$). Farkın kaynağına bakıldığında, bilgi ve davranış alt boyutları için “40.001 TL ve üzeri” geliri olan katılımcılar anlamlı şekilde yüksek skora sahiptir.

Tablo 8: Görev Süresi Grupları Açısından Kruskal-Wallis Sınaması Sonuçları

Boyutlar	Grup	Sıraların Ortalaması	Cevap Ortalaması	Kruskal-Wallis	P
Bilgi	1-5 Yıl	252,33	3,871	85,228	0,092
	6-10 Yıl	214,56	3,865		
	11-15 Yıl	217,91	3,840		
	16-20 Yıl	429,00	3,829		
	21 Yıl ve Üstü	316,05	3,887		
Tutum	1-5 Yıl	178,17	3,604	74,725	0,113
	6-10 Yıl	288,66	3,593		
	11-15 Yıl	387,44	3,610		
	16-20 Yıl	87,00	3,628		
	21 Yıl ve Üstü	182,95	3,653		
Davranış	1-5 Yıl	195,00	3,583	85,900	0,106
	6-10 Yıl	222,75	3,523		
	11-15 Yıl	248,56	3,597		
	16-20 Yıl	395,00	3,550		
	21 Yıl ve Üstü	332,56	3,562		

Görev süresi açısından ele alınan boyutlar için anlamlı farklılık elde edilmemiştir ($p > 0.05$). katılımcılar çalışılan yıl açısından bakıldığında sürdürülebilirlik bilinci açısından aynı görüşe sahiptir, farklı görüş yoktur. Cevap ortalama değerlerine bakıldığında tüm gruplarda “katılıyorum” yönüyle cevap verildiği, sürdürülebilir bilincin gelişmiş olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Çalışılan Pozisyon Grupları Açısından Kruskal-Wallis Sınaması Sonuçları

Boyutlar	Grup	Sıraların Ortalaması	Cevap Ortalaması	Kruskal-Wallis	P
Bilgi	Çalışan	286,25	3,633	75,549	0,274
	Servis yetkilisi	210,75	3,601		
	Uzman/uzman yardımcısı	237,50	3,652		
	Müdür/müdür yardımcısı	277,40	3,684		
	Genel müdür/genel müdür yrd.	325,50	3,693		
Tutum	Çalışan	211,36	3,449	87,497	0,317
	Servis yetkilisi	221,97	3,452		
	Uzman/uzman yardımcısı	233,06	3,475		
	Müdür/müdür yardımcısı	252,02	3,482		
	Genel müdür/genel müdür yrd.	288,36	3,496		
Davranış	Çalışan	277,75	3,483	88,731	0,169
	Servis yetkilisi	283,13	3,508		
	Uzman/uzman yardımcısı	285,25	3,533		
	Müdür/müdür yardımcısı	294,35	3,546		

	Genel müdür/genel müdür yrd.	309,88	3,554	
--	------------------------------	--------	-------	--

Çalışılan pozisyon açısından ele alınan boyutlar için anlamlı farklılık elde edilmemiştir ($p>0.05$). Katılımcılar pozisyon açısından bakıldığında sürdürülebilirlik bilinci açısından aynı görüşe sahiptir, farklı görüş yoktur. Cevap ortalama değerlerine bakıldığında genel olarak gruplarda “katılıyorum” yönüyle cevap verildiği görülmektedir.

4. Sonuç

Ekonominin küreselleşmesi, değişen çevresel faktörler, küresel ısınma, çepçevre saran rekabet de işletmelerin daha aktif olmalarını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda işletmeler, kurumsal sürdürülebilirlik kavramı ile yüz yüze gelmişlerdir. Rekabet maratonunu kazanmak, rakiplerinin önüne geçmek için rekabet üstünlüğünü sürekli elde tutmak isteyen işletmeler geleneksel yönetim anlayışlarını terk etmek zorunda kalmışlardır.

Kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımı, işletmeleri sosyal, çevresel ve ekonomik sistemin bir parçası olarak kabul etmektedir. İşletmelerin içinde buldukları toplumdan bağımsız faaliyet göstermelerinin mümkün görünmediği yeni dünya düzeninde, işletmeler; teknolojiyi geliştirerek, verimliliği arttırarak, çevreyi koruyarak ve yöneterek sürdürülebilir gelişmenin etkin bir aracı olmuşlardır.

Bu çalışmanın amacı, bankacılık sektörü çalışanları için sürdürülebilir bilinç algısının sosyo-demografik değişkenler açısından istatistiksel değerlendirilmesi ve tutumlarının belirlenmesidir. Analiz sonucunda, kadın çalışanlar, 25-35 yaş arası olanlar, lisansüstü eğitim düzeyindeki kişiler, bilgi ve tutum alt boyutları için “evli” katılımcılar, davranış alt boyutu için “bekar” katılımcılar, bilgi ve davranış alt boyutları için “40.001 TL ve üzeri” geliri olan katılımcılar anlamlı şekilde yüksek skora sahiptir. Böylece H_1 , H_2 , H_3 , H_4 sağlanmış, H_5 kısmen sağlanmış, H_6 ve H_7 hipotezleri sağlanmamıştır. Çalışma süresi ve çalışılan pozisyon açısından anlamlı farklılık elde edilmemiştir. Genel olarak bakıldığında, bu örneklem grubu için sürdürülebilirlik bilincinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bankaların uzun zamandır sürdürülebilirlik faaliyetleri yapmaları veya kurumiçi eğitimler çalışanların farkındalık düzeylerini arttırmış olabilir.

Gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk kavramlarının benimsenmesi zaman almaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kurumsal sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk gibi kavramlar çok yenidir. Toplumun bu konuda bilinçlenmesi zamanla bu konulara değer vermesine ve dolayısıyla yatırımlarını yaparken işletmelerin kurumsal sürdürülebilirlik faaliyetlerine önem verip vermediğini sorgulamasına olanak sağlayacaktır. Böylece, bu faaliyetlere önem veren işletmelerin rekabet gücü artacak ve dolayısıyla firma değeri artacaktır. Aynı zamanda sektör ve şirket açısından önemli ve öncelikli olan sürdürülebilir konuları belirleyen, kurum içi ve kurum dışı paydaşların beklentilerini göz önünde bulunduran ve insan kaynağının işletmenin çevresel, sosyal ve ekonomik süreçlerin tamamında aktif katılımını sağlayan işletmelerin de varlığını devam ettirme noktasında başarılı olacakları ortadadır. Her geçen gün işletmelerin, toplumun ve tüketicilerin bilinçlenmesi, çevreye karşı daha duyarlı bir hale gelmesi, doğal dengenin ve çevrenin korunması için önemli katkılar sağlayacaktır. Bu bilinci arttırmanın ilk adımı, bireylerin sürdürülebilirlik konusundaki

bilinç seviyelerini ortaya koymak ve sürdürülebilir bilinç düzeylerine etki eden faktörleri belirlemektir.

İşletmeler sosyal bir sorumluluk anlayışı olarak faaliyetlerini ve yönetim stratejilerini çevre ile uyumlu hale getirerek çevrenin ve doğal dengenin korunmasına öncülük etmelidir. Bu amaçla işletmeler, tüketiciler ve toplum ile sıkı bir işbirliği içerisinde olmalıdır. İşletmeler çevreye karşı olan görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için teşvik edilmeli ve desteklenmelidir. İşletmeler kendi çalışanlarını çevre konusunda eğitmeli, üretim sürecinde yenilenebilir enerji kaynakları kullanılmalı, çevre dostu teknolojiler tercih edilerek atık yönetim sistemi ve geri dönüşüm programları uygulanmalıdır. Kurumsal sürdürülebilirlik politikalarının geliştirilmesi, operasyonel faaliyetlerde yer verilerek rekabet avantajının elde edilmesi ve tüm bunların sonucu uzun vadede değer yaratımını sağlaması açısından önemli bir adım olarak kabul edilebilir.

Kaynakça

- Aguilera-Caracuel, J. & Ortiz-de-Mandojana, N. (2015). Green innovation and financial performance: An institutional approach. *Organization & Environment*, 26(4), 365-385.
- Alshehhi, A., Nobanee, H., & Khare, N. (2018). The impact of sustainability practices on corporate financial performance: Literature trends and future research potential. *Sustainability*, 10(494), 1-25.
- Arya, P., Srivastava, M. & Jaiswal, M. (2020). Modelling Environmental and Economic Sustainability of Logistics, *Asia-Pacific Journal of Business*, Vol. 12(1), 73-94.
- Artiach, T., Lee, D., Nelson, D., & Walker, J. (2010). The determinants of corporate sustainability performance. *Accounting & Finance*, 50(1), 31-51.
- Baumgartner, R. J.& Rauter, R (2017). Strategic perspectives of corporate sustainability management to develop a sustainable organization. *Journal of Cleaner Production*, 140, 81-92.
- Berthelot, S., Coulmont, M. & Serret, V. (2012). Do Investors value sustainability Reports? A Canadian study. *Corp. Soc. Responsib. Environ. Manag.* 19(6), 355-363.
- Bramley, G. & Power, S. (2009). Urban Form and Social Sustainability: The Role of Density And Housing Type. *Environment and Planning B, Planning and Design*, 36(1), 30-48.
- Cantele, S., & Zardini, A. (2018). Is sustainability a competitive advantage for small businesses? An empirical analysis of possible mediators in the sustainability-financial performance relationship. *Journal of cleaner production*, 182, 166-176.
- Cantele, S. & Zardini, A. (2020). What drives small and medium enterprises towards sustainability? Role of interactions between pressures, barriers, and benefits. *Corp. Soc. Responsib. Environ. Manag.* 27(1), 126-136.
- Charlo, M. J., Moya, I., & Munoz, A. M. (2017). Sustainable development in spanish listed companies: A strategic approach. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 24(3), 222-234.

- Danso, A., Adomako, S., Amankwah-Amoah, J., Owusu-Agyei, S., & Konadu, R. (2019). Environmental sustainability orientation, competitive strategy and financial performance. *Business Strategy and the Environment*, 28(5), 885-895.
- Du Pisani, J. (2006). Sustainable Development-Historical Roots of The Concept, *Environmental Sciences*, 3(2), 83-96.
- Dyllick, T. & Hockerts, K. (2002). Beyond the case for corporate sustainability. *Business Strategy and the Environment*, 11(2), 130-141.
- Evans, S., Vladimirova, D., Holgado, M., Fossen, K., Yang, M., Silva, E. & Barlow, C. (2017). Business Model Innovation for Sustainability: Towards a Unified Perspective for Creation of Sustainable Business Models. *Business Strategy and the Environment*, 26(5), 597-608.
- Ferenhof, H. A., Vignochi, L., Selig, P. M., Lezana, Á. G. R. & Campos, L. M. S. (2014). Environmental management systems in small and medium-sized enterprises: an analysis and systematic review. *J. Clean. Prod.* 74, 44-53.
- Gericke, N., Boeve-de Pauw, J., Berglund, T., & Olsson, D. (2019). The Sustainability Consciousness Questionnaire: The theoretical development and empirical validation of an evaluation instrument for stake holders working with sustainable development. *Sustainable Development*, 27(1), 35-49.
- Goyal, P., Rahman, Z. & Kazmi, A. (2013). Corporate sustainability performance and firm performance research: Literature review and future research agenda. *Management Decision*, 51(2), 361-379.
- Hategan, C.-D., Sirghi, N., Curea-Pitorac, R.-I., & Hategan, V.-P. (2018). Doing well or doing good: The relationship between corporate social responsibility and profit in Romanian companies. *Sustainability*, 10(1041), 1-23.
- Herbohn, K., Walker, J. & Loo, H. Y. M. (2014). Corporate social responsibility: the link between sustainability disclosure and sustainability performance, *Journal of Accounting, Finance and Business Studies*, 50(4), 422-459.
- Hussain, N., Rigoni, U., & Orij, R. P. (2018). Corporate governance and sustainability performance: Analysis of triple bottom line performance. *Journal of Business Ethics*, 149(2), 411-432.
- Ioannou, I., & Serafeim, G. (2019). Corporate Sustainability: A Strategy? Harvard Business School Accounting & Management Unit Working Paper No:19-065, 1-57.
- Jha, M. K., & Rangarajan, K. (2020). Analysis of corporate sustainability performance and corporate financial performance causal linkage in the Indian context. *Asian Journal of Sustainability and Social Responsibility*, 5(1), 1-30.
- Kantabutra, S., & Ketprapakorn, N. (2020). Toward a theory of corporate sustainability: a theoretical integration and exploration. *Journal of Cleaner Production*, 270, 1-22.
- Landrum, N (2018). Stages of Corporate Sustainability: Integrating the Strong Sustainability Worldview. *Organization & Environment*. 31(4), 287-313.

- Laskar, N., & Maji, S. G. (2016). Corporate sustainability reporting practices in India: Myth or reality? *Social Responsibility Journal*, 12(4), 625-64.
- Lu, L. W., & Taylor, M. E. (2018). A study of the relationships among environmental performance, environmental disclosure, and financial performance. *Asian Review of Accounting*, 26(1), 107-130.
- Manetti, G. (2011). The quality of stakeholder engagement in sustainability reporting: empirical evidence and critical points. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 18(2), 110-122.
- Michalos, A. C., Creech, H., Swayze, N., Kahlke, M., Buckler, C., & Rempel, K. (2012). Measuring knowledge, attitudes and behaviors concerning sustainable development among tenth grade students in Manitoba. *Social Indicators Research*, 106(2), 2013-2038.
- Nizam, E., Ng, A., Dewandaru, G., Nagayev, R., & Nikoba, M. A. (2019). The impact of social and environmental sustainability on financial performance: a global analysis of the banking sector. *Journal of Multinational Financial Management*, 49, 35-53.
- Njoroge, M., Anderson, W. & Mbura, O. (2019). Innovation Strategy and Economic Sustainability in The Hospitality Industry, *The Bottom Line*, 32(4), 253-268.
- Orlitzky, M., Siegel, D. & Waldman, D. (2011). Strategic Corporate Social Responsibility and Environmental Sustainability, *Business & Society*, 50(1), 6-27.
- Pitelis, C. (2013). Towards a More Ethically Correct Governance for Economic Sustainability, *Journal of Business Ethics*, 118(3), 655-665.
- Prasad, M., Mishra, T. & Bapat, V. (2019). Corporate Social Responsibility and Environmental Sustainability: Evidence from India Using Energy Intensity as An Indicator of Environmental Sustainability, *IIMB Management Review*, 31(4), 374-384.
- Sart G., Sezgin F. H. & Demir N. (2018). Mobbingin Mesleki Tükenmişlik Algısı Üzerine Etkileri: Kadın Akademisyenler Örneği. *Beykoz Akademi Dergisi*, 6(1), 118-135.
- Sart, G. (2020). Bireysel Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*, 1(5), 58-72.
- Searcy, C (2016). Measuring Enterprise Sustainability. *Business Strategy and the Environment*. 25 (1), 120-133.
- Sezgin, F. H. & Kınay, B. (2010). A Dynamic Factor Model for Evaluation of Financial Crises in Turkey, *Bulletin De la Societe des Sciences Medicales*, No: 1/10, 109-117.
- Sezgin, F. H. (2016). Bayesci Faktör Analizi ve Maslach Tükenmişlik Envanteri Uygulaması, *International Conference on Scientific Cooperation for the Future in the Social Sciences (USAK) Bildiriler Kitabı*, 1283-1296.
- Shad, M. K., Lai, F.-W., Fatt, C. L., Klemeš, J. J., & Bokhari, A. (2019). Integrating sustainability reporting into enterprise risk management and its relationship with business performance: A conceptual framework. *Journal of cleaner production*, 208, 415-425.

- Schaltegger, S., Hansen, E. G., & Lüdeke-Freund, F. (2016). Business models for sustainability: origins, present research, and future avenues. *Organ. Environ.*, 29, 3-10.
- Sharma, G. & Jaiswal, A. K. (2018). Unsustainability of sustainability: cognitive frames and tensions in bottom of the pyramid projects. *J. Bus. Ethics*, 148, 291-307.
- Thiel, M. (2017). The power of the social domain in sustainable development: non-market strategies for generating sustainable competitive advantage. *Int. J. Innov. Sust. Dev.*, 11, 213-229.
- Wilson, J. P. (2015). The triple bottom line: Undertaking an economic, social, and environmental retail sustainability strategy, *International Journal of Retail & Distribution Management*, 43(4/5), 432-447.
- Yacob, P., Jaganathan, M., Fared, M., Wira, A. & Fong, Y. (2019). An Empirical Investigation of Green Initiatives and Environmental Sustainability for Manufacturing SMEs, *Journal of Manufacturing Technology Management*, 1(1),1-6.
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yu, M. & Zhao, R. (2015). Sustainability and firm valuation: an international investigation. *Int J Account Inf Manag.*, 23(3), 289-307.
- Yüksel, Y. & Yıldız, B. (2019). Sürdürülebilir bilinç ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması, *Erciyes Journal of Education*, 3(1), 16-36.
- Zahid, M., & Ghazali, Z. (2017). Corporate sustainability practices and Firm's financial performance: the driving force of integrated management system. *Glob Bus Manag Res.*, 9(1), 479-491.